

## **A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA**

1/2000.BJE szám

### **A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

*A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága büntető jogegységi tanácsa Budapesten, a 2000. év február hó 7. napján tartott nem nyilvános ülésen a legfőbb ügyész indítványa alapján meghozta a következő*

#### **jogegységi határozatot:**

1. A közokirat-hamisítás különböző elkövetési magatartásait [Btk. 274.§ (1) bek. a) és b) pont] megvalósító elkövető cselekményei, ha ugyanarra az okiratra, mint elkövetési tárgyra vonatkoznak, természetes egységet alkotnak.

2. Az 1. pontban említett elkövető cselekménye akkor minősülhet a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének b) pontja szerint, ha az (1) bekezdés a) pontja alapján - büntethetőséget kizáró vagy megszüntető okból - nem vonható felelősségre.

#### **I n d o k o l á s**

A legfőbb ügyész az 1997. évi LXV. törvény [Bszi.] 29.§-a (1) bekezdése a) pontjának II. fordulatra hivatkozva jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

Az indítvány szerint a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a) és b) pontjába ütköző közokirat-hamisítás büntetével összefüggően eltérő bírói gyakorlat alakult ki annak megítélésében, hogy a hamis vagy hamisított közokiratnak a készítő [vagy a készítésében közreműködő elkövető] által történő felhasználása a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott büntett keretei közt értékelendő-e, avagy az ilyen felhasználó e cselekményéért a Btk.

274.§-a (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott törvényi tényállás szerint is felel.

A legfőbb ügyészi indítványban hivatkozott példák a joggyakorlat megosztottságát támasztották alá:

1. A Dunaújvárosi Városi Bíróság a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének b) pontjába ütköző - felhasználással elkövetett - közokirat-hamisítás büntette miatt ítélte el azt az elkövetőt, aki egy ismeretlen személyt felkért arra, hogy vezetői engedélyét meghamisítsa, később pedig egy rendőri igazoltatás során e hamisított közokiratot bemutatta. A Fejér Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság az elsőfokú határozat ellen bejelentett fellebbezések folytán az ítéletet felülbírált, s 1997. február 20-án kelt Bf. 22/1997/2. számú határozatában - az ítéletet megváltoztatva - a vádlott terhére rótt cselekményt a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a) pontjába ütköző, felbujtóként elkövetett közokirat-hamisítás büntettként minősítette. Okfejtéséből kitűnően: „a vonatkozó miniszteri indokoláson alapuló ítélkezési gyakorlat szerint a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a) pontjába ütköző közokirat-hamisítás büntettének elkövetője [tettes, társtettes, felbujtó, bűnsegéd]” ... „a Btk. 274.§ (1) bekezdés b) pont szerinti tényállás utóbbi megvalósulása esetén csak akkor vonható magáért a felhasználásért büntetőjogi felelősségre, ha az a) pontban írt „készítés” illetve „hamisítás” már elévült”.

2. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 18.B.XIV. 11354/1997/3. számú ügyében megállapított tényállás szerint a terhelt vezetői engedélyt a rendőrség bevonta. Ezt követően egy fővárosi piacon ismeretlen személytől 20 ezer forintért olyan hamis vezetői engedélyt vásárolt, melybe kívánsága szerint az általa megadott adatokat írták és fényképét beragasztották. Később - egy közúti ellenőrzés során - e hamis vezetői engedélyt az őt ellenőrző rendőrrjáőrnek átadta annak igazolása végett, hogy a forgalomban való részvétele jogszerű.

A kerületi bíróság a terhelt cselekményét a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a) és b) pontjába ütköző - az a) pont tekintetében a Btk. 21.§-ának (2) bekezdésére figyelemmel bűnsegédként elkövetett - folytatólagosan megvalósított közokirat-hamisítás büntettének minősítette. Jogi álláspontjából kitűnően: „...a Btk. 274.§-ában megfogalmazott bűncselekmény védett jogi tárgya a közokiratok valódiságába vetett bizalom, amely az okirat meghamisításakor a hamis közokirat készítésével, illetve a hamis vagy meghamisított közokirat felhasználásával - minden alkalommal önálló - sérelmet szenved.” A terhelt „...azon cselekménye, hogy egy hamis közokirat elkészítéséhez adatai megadásával segítséget nyújtott, a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott közokirat-hamisítás büntettét megvalósító - jelen esetben ismeretlenül maradt

- elkövető tevékenységéhez kapcsolódó bűnsegédi magatartás. Míg azon cselekménye, hogy a hamis közokiratot a hatóság tagjának történő átadással felhasználta, a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének b) pontjába ütköző közokirat-hamisítás büntettének törvényi tényállását meríti ki."

A másodfokon eljáró Fővárosi Bíróság az 1999. január 12. napján meghozott 21.Bf.5463/1998/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság határozatát helybenhagyta. Rámutatott arra, hogy a cselekmény jogi minősítése megfelel a kialakult gyakorlatnak.

3. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 18.B.XIV. 21.517/1997. számú ügyében megállapított tényállás szerint a terhelt elhatározta, hogy egy motoreladással kapcsolatos újsághirdetésre jelentkezik, magát hamis okirattal igazolja, a motorkerékpárt ekként kipróbálásra elviszi és eltulajdonítja. A cselekményhez az általa korábban talált, ismeretlen személy nevére szóló személyazonossági igazolványt használta fel akként, hogy abba saját fényképét ragasztotta. Ennek átadása után a motorkerékpárt megkapta és eltulajdonította.

A kerületi bíróság a terhelt cselekményét - a lopás vétsége mellett - a Btk. 12.§-ának (2) bekezdésére tekintettel folytatólagosan elkövetett, a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a) és b) pontjába ütköző közokirat-hamisítás büntettének minősítette. Határozatának jogi indokolásában rámutatott arra, hogy a közokirat-hamisítás büntettének védett jogi tárgya a közokiratok valódiságába vetett bizalom, s ezt „...a közokirat meghamisítása és felhasználása külön-külön is sérti, függetlenül attól, hogy az elkövető a maga vagy a más által meghamisított közokiratot használja fel a későbbiekben. Erre utal az a körülmény is, hogy a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a), b) és c) pontja a közokirat-hamisítás bűncselekményének önálló, egymástól függetlenül is megvalósítható elkövetési magatartásait szabályozza. Így a közokirat meghamisítása és felhasználása két önálló bűncselekményt valósít meg, melyek a törvényi tényállásban rögzített elkövetési magatartások tanúsításával befejezetté válnak."

A másodfokon eljáró Fővárosi Bíróság az 1998. november 5. napján meghozott 23.Bf.XIV. 8563/1997/3. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Határozatának indokolása szerint: ismeretes, hogy a bírói gyakorlatban valóban többféle álláspont alakult ki a különböző elkövetői magatartással megvalósult közokirat-hamisítás bűncselekményének jogi minősítése körében. Az elsőfokú bíróság azonban „...a főváros területén elfogadott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően fejtette ki, hogy az elkövető által egyazon okirat hamisítása, majd felhasználása a jogi tárgyat külön-külön sértve két törvényi tényállást merít ki, mégpedig a Btk. 274.§-a (1) bekezdés a) és b) pontjában írt közokirat-

hamisítás büntettét. Az azonos okiratra vonatkozó, egymástól elkülönülő magatartások száma határozza meg a halmazatban lévő büntettek számát. Jelen esetben azonban úgy a hamisítás, mint a felhasználás egységes akaratelhatározás folytán, azonos célok érdekében, rövid időközönként valósul meg, ezért a folytatólagosság megállapításának van helye.”

A Fejér Megyei Bíróság 1) alatt feltüntetett határozatát a Bírósági Határozatok az 1997. évi 6. számában 266. sorszám alatt közzétette. A büntető ítélezés azonban ezt követően sem volt egységes abban, hogyan kell minősíteni annak a cselekményét, aki hamis közokiratot készít vagy közokirat tartalmát meghamisítja, majd a hamis vagy hamisított közokiratot felhasználja. Ez a helyzet – a bírói gyakorlat egységessé tétele érdekében – jogegységi határozat meghozatalát indokolta.

- - -

A Btk. 274.§-a (1) bekezdése b) pontjának eredeti szövegét az 1987. évi III. törvény 27. §-a módosította.

A novella a hamis, illetve hamisított közokirat felhasználásával elkövetett közokirat-hamisítás elkövetési tárgyainak köréből kirekesztette a „más által” [hamisított], „más által” [készített] szövegrészeket. A hozzá fűzött miniszteri indokolás szerint a korábbi szabályozás nem adott büntetőjogi védelmet arra az esetre, ha az elkövető a saját maga által készített hamis vagy saját maga által hamisított közokiratot használta fel olyan időben, amikor a hamisítási cselekmény [a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a) pontja] elévült.

A módosítás nem azt célozta, hogy a saját készítésű hamis, hamisított közokirat felhasználójának büntetőjogi felelősségét egy újabb, önálló büntettségben is megállapítható legyen.

A közokirat meghamisításának, illetve a hamis közokirat készítésének általában elsődleges és tipikus célja a okirat felhasználása, s ezzel a kívánt joghatás elérése. A különböző elkövetési magatartásokkal sértett jogi tárgy, főként azonban az elkövetési tárgy azonos; a hamis okiratot készítő, majd azt felhasználó elkövető mindvégig azonos célt követ. A „készítés”-re irányuló akaratelhatározás többnyire már a felhasználás célképzete mellett érlelődik ki, önálló [elkülönült] bűnelkövetési szándék rendszerint nem ismerhető fel.

Eltérő azonban a magánokirat-hamisítás tilalmazásának módjától, a közokiratok hitelességének büntetőjogi védelme megkívánja a hamis/hamisított közokirat készítésének – a későbbi

felhasználástól lényegében független - önálló önállóizálását is, hiszen az ilyen okirat - a készítő tevékenységétől elválva - önmagában is alkalmas a jogi tárgy sérelmének előidézésére.

Mindez azonban mit sem változtat azon, hogy azonos elkövető esetében a hamis közokirat készítése és felhasználása egy egységes cselekménysor két szakasza. A szoros tartalmi összefüggés folytán a hamis közokirat felhasználása nem más, mint a hamisítás céljának realizálása. Ekként természetes egység annak az elkövetőnek a cselekménye, aki a kívánt joghatás elérése érdekében a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a), majd a b) pontjában tilalmazott tényállást is megvalósítja.

Nem nyújt alapot a hamis, illetve hamisított közokirat készítése, majd felhasználása esetén a bűnhalmazat megállapításához az a körülmény sem, hogy e két elkövetési magatartást a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének a) és b) pontja elkülönítetten tiltja. E szabályozási mód a Btk. Különös Részében gyakori dogmatikai megoldás. A bűncselekmények alapesetében a tiltott magatartások felsorolásszerű, vagy alpontokban megszövegezett tényállásokban is szerepelhetnek, ám ez - azonos elkövető esetén - az alapeset különböző elkövetési magatartásainak halmazati megállapítását általában nem teszi lehetővé. [Nem bűnhalmazat, hanem természetes egység pl. annak a pénzhamisítónak a cselekménye, aki az általa hamisított pénz forgalomba hozatalában is közreműködik. - a Btk. 304. § (1) bekezdésének a) és c) pontjai] Ha a közokirat-hamisítás büntetnének alapesetében ugyanaz az elkövető a többféle elkövetési magatartást azonos közokiratot érintően viszi véghez, - ugyancsak nem lehet a bűnhalmazatot [Btk. 12.§ (1) bek.], illetve - ezzel értelemszerű összefüggésben - a folytatólágosságot [Btk. 12.§ (2) bek.] megállapítani. A rész-cselekmények között eltelt idő tartama a minősítést nem érinti [folyatólágosság, vagy bűnhalmazat megállapítását nem eredményezheti].

A hamis/hamisított közokirat felhasználásáért - mint önálló büntetért - felel az elkövető akkor, ha

- az inkriminált okirat készítésében nem vett részt, illetve
- e részvétele miatt - büntetőségi akadály folytán - felelősségre nem vonható.

A szabályozás módjából adódóan ugyanis a hamis, hamisított közokirat készítése a hamisítás bevezetésével is befejezett büntet. Elkövetője a későbbi felhasználástól függetlenül is felel tettért. Ha a készítő és a felhasználó azonos személy, a Btk. 274.§ (1) bekezdés a) és b) pontja alapján egyaránt büntetőjogi felelősséggel tartozik. Ha azonban ilyen esetben az elkövetőnek a büntetőjogi felelőssége a hamis, hamisított közokirat készítéséért - valamely büntetethetőségi akadály miatt - nem állapítható meg, kizárólag a közokirat felhasználásáért vonható felelősségre. E cselekmény

ugyanis önmagában ugyancsak tényállásszerű [Btk. 274.§ (1) bek. b) pont], ezért a hamis, vagy hamisított közokirat készítésével összefüggő büntethetőségi akadály a felhasználó felelősségét nem érinti. Így a Btk. 274.§ (1) bekezdés a) pontjába ütköző magatartás elévülése [Btk. 32.§ (1) bekezdés a) pont], de a hamis vagy hamisított közokirat készítőjét a készítés idején érintő valamely büntethetőséget kizáró ok [Btk. 22.§] is akadályozhatja a hamis közokirat készítése miatti felelősségre vonásnak. Amennyiben azonban a hamis okirat ezt követő, későbbi felhasználásához már ez a körülmény nem kapcsolódik, a felhasználás miatt az önálló büntetőjogi felelősség megállapítható.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 32.§-ának (4) bekezdése alapján közzéteszi.

Budapest, 2000. február 7.

**Dr.Berkes György s.k. a tanács elnöke, Dr.Schäfer Annamária s.k. előadó bíró, Dr. Belegi József s.k. bíró, Dr. Katona Sándor s.k. bíró, Dr. Szabó Péter s.k. bíró.**

A kiadmány hitelélül:

bírószági tisztviselő

MM